

016/5 KLEVASTØLÅI

FYLKE: Telemark

Kommune: Vinje

Nedbørfelt: 56 km²

Toppunkt: 1299 moh.

Utløpspunkt: ca 475 moh.

Marin grense: -

Kraftpotensial: -

SP-kategori: -

Økonomiklasse: -

Naturgeogr. region: 33a, 35b

Objektet er nabovassdrag til Rusåi og ligger lengst nord i Frolandsheiene. Fra vannskillet i nord faller terrenget ned mot Grungedal. Ca halvparten av Klevastølås nedbørfelt ligger under 1000 moh. Ut fra beliggenheten antas det at området har innlandsklima. Årsnedbøren ved utløp er 1060 mm. Høyere liggende områder mottar betydelig mer.

Største sammenhengende fjellparti ligger mot vannskillet til Rusåi i sør. Et småkupert fjellparti vest i dette området bærer navnet Løypekjerrnutane med feltets høyeste topp. Hovedvassdraget har sitt utspring i Tangavatn og renner herfra via øvre og nedre Vrongavatn, ned gjennom den frodige Smørkleppdalen. Bratte dalsider omkranser den flate dalbunnen. Før utløp i Smørkleppåi ved Vinjesvingen renner Klevastølåi mot sør. Utløpet i Smørkleppåi ligger ca 1 kilometer nord for Rusåis utløp i samme elv. Øvre Vrongavatn er sammen med Råkadalsvatnet i nordøst nedbørfeltets to største innsjøer med areal på henholdsvis 0,8 km² og 1,7 km². Et større antall mindre vann drenerer til hovedelva fra både nord og sør.

Nedbørfeltet ligger på tungt forvitrelig berggrunn bestående av gneis og granitt.

Et fåtalls husstander har tilhold ved utløpet. For øvrig ligger det noen få hytter ved Øvre Vrongavatn og Råkadalsvatnet. Veier går ikke inn i nedbørfeltet. Øvre Vrongavatn er i dag overført til Langeidvatn i vest.

Naturfaglige verdier

Det vises til beskrivelsen av Rusåi. Sammen utfyller vassdragene hverandre i det Klevastølåi har en større andel av arealene under tregrensen.

Geofag

Det vesentlige av Klevastølås nedbørfelt ligger innenfor dalregionen, selv om vassdraget ligger på grensen mot høyfjellsregionen. Stedvis er det betydelige mengder rasmateriale i dalskråningene. Korte strekninger er preget av fluvial sedimentasjon i form av elvesletter og vifter. Løsmassetilgangen og materialtransporten er av moderat størrelse. Glasifluviale avsetninger, morene- og rasmateriale utgjør de vesentligste sedimentkildene.

*Middels verneverdi ***

Botanikk

Objektet domineres av fattige typer av fjellbjørkeskog, barskog og lavalpin vegetasjon. Skogsvegetasjonen dekker større arealer enn i Rusåi. Vegetasjonen og floraen er variert, men mangler kalkvegetasjon. Det har velutviklede varmekjære typer i tilknytning til rasmarker. Sørvendte sider har stedvis frodig storbregne- og høgstaudevegetasjon. Flora og vegetasjon er i hovedsak triviell, men har innslag av arter og vegetasjonstyper som er mindre vanlige i denne delen av landet. Vassdraget har stor representativitet. Det er lite kulturpåvirket, og har verdi som referansevassdrag. Det har vitenskapelig og pedagogisk interesse.

*Meget stor verneverdi *****

Landfauna

Fjellområdene gir et karrig inntrykk og har lave tettheter av fugl. Bare fire arter av våtmarksfugler er påvist i hele nedbørfeltet, og disse forekommer svært fåtallig. Området synes imidlertid å ha verdi for hekkende rovfugler, og forekomsten av spurvfugler i den frodige fjellbjørkeskogen må antas å være arts- og individrik.

Elg og rådyr har fast tilhold i nedbørfeltet. Elgbestanden er imidlertid tynn. Rådyr har tilhold i de nederste barskogliene. Hjort påtreffes som streifdyr, mens rein fra Setesdal Austhei villreinområde sannsynligvis bruker området hele året. Terrenget inngår i kjerneområdet for bjørn i Telemark. Streifdyr av gaupe og jerv kan påtreffes.

*Stor verneverdi ****

Vannfauna

Klevastølåi er relativt rikt på små og mellomstore vann hvorav de to største ligger under tregrensen. Vannanalyser indikerer en noe gunstigere vannkjemi enn hva som er tilfelle sørover i Setesdalen. Klevastølåi er et typisk ørretvassdrag, typisk for de mellomstore sidevassdragene til Skiensvassdragets øvre deler. Vassdraget er lite preget av menneskelig virksomhet. Som referansevassdrag vil Klevastølåi derfor være interessant.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

I fjellet er det kjent dyregraver og spor etter jernutvinning. Det er trolig mange flere minner etter jakt og fangst og etter jernutvinning, som har vært en viktig ressurs i Øvre Telemark i jernalder og middelalder. Fjellbeitene kan ha vært utnyttet langt tilbake i tid. Disse ressursene kan ha gitt grunnlag for marginalbosetning i seterdalen. Det er tradisjon om fast bosetning på Kyrkestølen. Gårdene i Smørkleppgrenda har mange eldre hus og her er verdifulle gamle bygningsmiljøer. Stølsdriften i Smørkleppdalen har vært omfattende, med heimstølene nederst og sommerstølene i Berbu. Berbu er et spesielt verdifullt stølsområde, med over 15 støler ganske tett. De fleste har bevart gamle stølshus, typiske for Vinje. Det var slåtter ved stølene og andre steder i utmarka. Gjennom Smørkleppdalen gikk en gammel ferdselsvei over til Setesdal. Kjerrevei til Berbu ble anlagt på 1920-tallet. Rester av kverner og kraftstasjon fra 1928 finnes ved elva. På 1900-tallet har flere kunstnere brukt motiver fra landskapet i området, bl.a. har Henrik Sørensen og Harald Kihle holdt til her.

Området har en rik kulturminnebestand som dekker et langt tidsrom. Her er interessante kulturminner knyttet til utmarksbruk, først og fremst jernutvinning og støling. Områdets landskap og historie er knyttet til landskjente kunstnere. Kulturminner og landskap har store opplevelses- og kunnskapsverdier i lokal sammenheng.

*Stor verneverdi ****

Friluftstinteresser

Hele området har stor variasjon når det gjelder landskapsopplevelse. Spesielt Smørkleppdalen skiller seg ut med sin variasjonsrikdom og sitt særegne landskapsbilde. Området er egnet til tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som fotturer, skiturer, jakt og fiske. Det brukes som nærfriområde av lokalbefolkningen, spesielt Smørkleppdalen. I kommuneplanen er området lagt ut som landbruks-, natur- og friluftsområde, der hyttebygging ikke er tillatt. Vassdraget er et av få gjenværende vassdrag i regionen som ikke er utbygd.

*Stor verdi ****

Landbruksinteresser

Omkring halvparten av nedbørfeltet er snaufjell, resten er bratte ller med bar- og løvskog. Produktiv barskog er 2.500 da. I øvre deler ligger flere setrer med dyrkingsjord. Fjellbeitet blir nyttet av sau og villrein. I nedre deler er det skogsveier. Utviklingsmulighetene ligger i nydyrking i fjellet omkring setrene.

*Middels verdi ***